

Ves-te'n i viu

—
Guia del professorat
4t d'ESO i Batxillerat

lale Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

CRÈDITS

Ves-te'n i viu. Guia del professorat

Aquesta publicació és fruit d'un encàrrec de la Direcció General d'Afers Religiosos
Setembre de 2021

© Autoria: LALÈ – Serveis educatius i comunicatius en l'àmbit del respecte a la diversitat, el cultiu de la interioritat i la consciència social

© Edició: Direcció General d'Afers Religiosos

Coordinació i edició: Clara Fons Duocastella i Elisenda Sevilla Altés

Autoria de les propostes d'aquesta guia: Alba Tarroc

Fotografies: p. 10, eleccions a Israel, Flickr; p. 21, Amin Maalouf, Viquipèdia (Miranda R. Wolf); p. 39, Neve Shalom, Viquipèdia (Andershoghansen)

VES-TE'N I VIU

GUIA DEL PROFESSORAT
4t d'ESO i Batxillerat

*Un dia em despertaré i seré
totalment blanc i totalment
jueu*

FITXA TÈCNICA

- **Títol original:** *Vas, vis et deviens*
- **Direcció:** Radu Mihaileanu
- **Guió:** Radu Mihaileanu i Alain-Michel Blanc
- **Interpretació:** Yaël Abecanassis, Roschdy Zem, Moshe Agazai, Mosche Abebe, Sirak M. Sabahat, Roni Hadar, Meki Shibru Sivan i Mimi Abonesh Kebebe
- **Gènere:** Drama
- **Any:** 2005
- **Producció:** coproducció França, Israel, Bèlgica, Itàlia
- **Música:** Armand Amar
- **Fotografia:** Rémy Chevrin
- **Durada:** 148 minuts

SINOPSI

El 1985, Israel i els Estats Units impulsen l'anomenada "operació Moisès" per facilitar la migració de milers de jueus etiòps (anomenats "beta Israel") a Israel. Una dona cristiana etiòp convenç el seu fill perquè es declari jueu i pugui marxar cap a Israel. D'aquesta manera, es podrà escapar de la misèria del camp de refugiats on viuen. Quan arriba a Israel, és adoptat per una família jueva de Tel-Aviv que l'acull com un fill, però la seva vida estarà marcada pel dol de la pèrdua de la mare i el temor que descobreixin el seu secret: no és jueu ni orfe, sinó etiòp de mare cristiana. Amb el temps, anirà descobrint el judaisme, l'amor i l'amistat, però també la discriminació, el racisme i el rebuig per part d'una societat que no està del tot disposada a acceptar els migrants africans que ella mateixa va decidir "repatriar".

OBJECTIUS

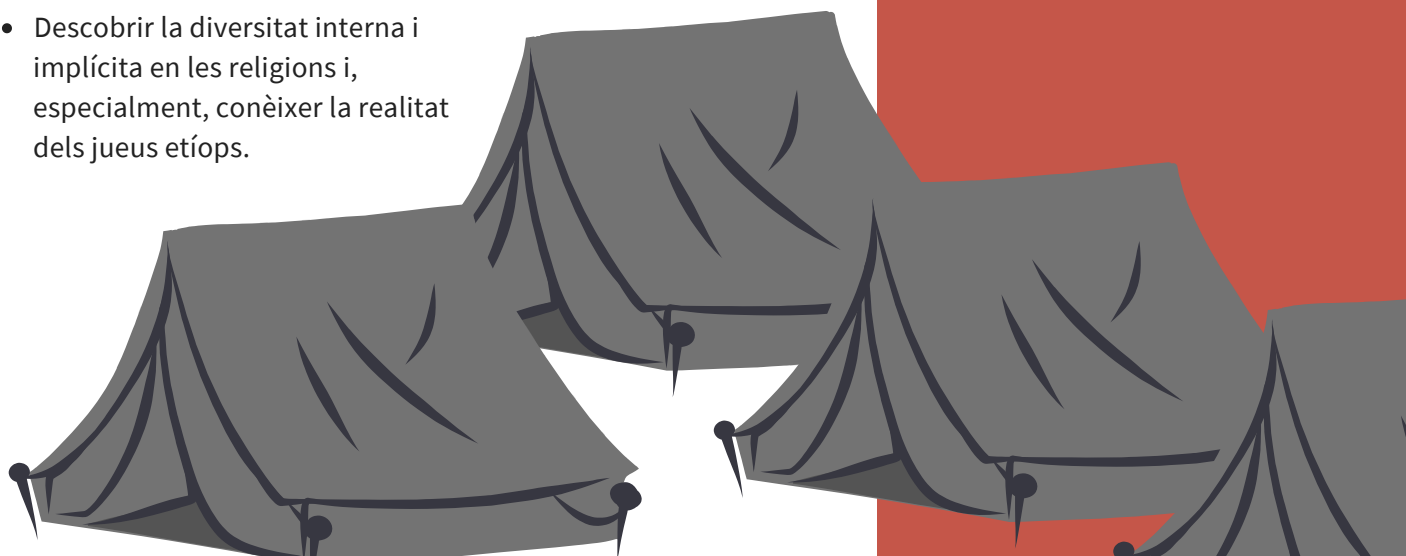
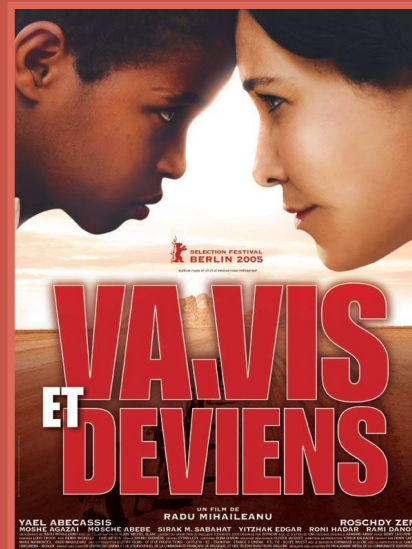
Objectius transversals

- Participar activament en espais de reflexió individual i de grup, i afrontar reptes col·lectivament.
- Comprendre què és l'alteritat i experimentar com ens hi relacionem.
- Descobrir la diversitat cultural i religiosa present al món i a les nostres societats.
- Conèixer les bases del diàleg intercultural i el diàleg interreligiós.
- Descobrir què podem fer per treballar a favor de l'entesa entre persones, siguin quins siguin els seus orígens, la seva cultura, les seves creences o conviccions.

Objectius específics

- Descobrir i experimentar les nocions d'identitat individual i col·lectiva.
- Entendre els fenòmens del racisme i la xenofòbia: les causes i els impactes que tenen.
- Reflexionar sobre l'experiència migratòria i el que implica en la vida de les persones i les comunitats, així com apropar-nos a la realitat dels camps de refugiats.
- Reconèixer la pèrdua i la mort com una part intrínseca de la vida i apropar-nos a l'experiència del dol.
- Experimentar el poder sanador de l'amor.
- Endinsar-nos en el cultiu de l'empatia i comprendre els processos de pau.
- Reflexionar sobre l'absurditat de la guerra i el mal que produeix en les persones i les societats.
- Conèixer la història de l'Estat d'Israel: la seva complexitat i les tensions sobre les quals s'ha construït.
- Apropar-nos a les tradicions religioses del judaisme i el cristianisme.
- Descobrir la diversitat interna i implícita en les religions i, especialment, conèixer la realitat dels jueus etiòps.

EL CARTELL

ENS PREPAREM

Moment històric

Els fets de la pel·lícula succeeixen als anys 80 i 90 del segle XX, a Israel, tot i que també es reflecteixen la situació d'Etiòpia i dels camps de refugiats del Sudan durant la mateixa època. Per ubicar el film, contextualitzem històricament Etiòpia i Israel.

Etiòpia

Etiòpia és l'estat més antic de l'Àfrica i un dels més antics del món. Durant molts anys va ser un imperi, i actualment és un dels pocs països de l'Àfrica que no ha estat mai colonitzat per potències europees (exceptuant un breu període de 5 anys en que la Itàlia de Mussolini el va envair). Després de més de 100 anys d'imperi, el 1974 l'emperador Haile Selassie va ser destituït arrel de la forta oposició que va trobar al país, i es va proclamar una república popular socialista que es va alinear amb el bloc soviètic. Amb la caiguda de la URSS, el règim es va debilitar i finalment va ser enderrocat el 1991. Actualment Etiòpia és una república parlamentària, amb separació de poders, tot i que nombrosos organismes pels drets humans coincideixen a dir que la qualitat democràtica del país trontolla.

Sequeres i fam: A inicis de la dècada de 1970, la situació de sequera que va afectar Etiòpia, aguditzada per l'endarreriment feudal de l'agricultura etiòp, va reduir la producció d'aliments a gran part del país, fet que va generar una onada de fam amb més de 300.000 morts. Va ser una de les raons de l'afebliment del règim de Selassie i del seu enderrocament. Quan encara no s'havia recuperat d'aquesta catàstrofe, a inicis dels anys 80 una nova sequera va colpir de nou l'empobrida població rural d'Etiòpia, fet que va provocar una nova onada de fam que aquesta vegada va deixar més d'un milió de morts. Centenars de milers de persones van fugir de la misèria econòmica buscant suport en altres països. Aquest és el context de Shlomo i la seva mare quan arriben al camp de refugiats del Sudan. A inicis del 1985, encara uns 7,7 milions d'etiòps patien l'escassetat d'aliments, i 2,5 milions estaven en risc directe de fam.

En els darrers anys, Etiòpia ha experimentat un enorme creixement econòmic i, tot i que encara té taxes molt elevades de pobresa, s'allunya progressivament de la misèria que va travessar la població en el passat.

Israel

La llavor d'un estat per al poble jueu: Israel és un estat molt nou, ja que va ser fundat el 1948. La llavor de la creació d'un estat propi per al poble jueu es troba ja al segle XIX amb el moviment sionista, que, davant la diàspora jueva i les continuades persecucions que aquest poble havia patit al llarg de la seva història, proclama la necessitat d'una pàtria pròpia en el mateix indret d'on els jueus havien estat expulsats pels romans al segle I, Palestina.

A finals del segle XIX i inicis del XX, el territori de Palestina formava part de l'imperi Otomà, i hi convivien ciutadans de diferents perfils ètnics i religiosos. Alguns jueus van començar a migrar a la zona amb l'esperança d'establir-se a la "terra promesa" i van conviure durant anys amb les poblacions autòctones (majoritàriament, àrabs i musulmans). Amb la caiguda de l'Imperi Otomà després de la Primera Guerra Mundial, el territori va passar a ser un mandat britànic. El 1917, el govern britànic va fer pública la Declaració Balfour, que proclamava que el Govern anglès era favorable a l'establiment a Palestina d'una llar per al poble jueu. En aquella època ja es començaven a fer evidents algunes tensions entre la població autòctona i la població jueva migrada, donat que els àrabs veien amb recel l'arribada d'un nombre tan gran de jueus, alguns amb projectes nacionalistes sobre el territori.

La pugna pel territori: El 1936 es va produir l'anomenada "revolta àrab", en la qual van morir uns 400 civils jueus i uns 200 soldats britànics. Tot i que la revolta va ser suprimida violentament pels britànics, es van convèncer que era necessari limitar seriosament la migració jueva a Palestina, ja que també buscaven mantenir una bona relació amb els països àrabs de la zona. Justament en el moment en què els jueus començaven a fugir desesperadament de Hitler, les portes de Palestina es van tancar per a ells. Fins i tot es va prohibir que migressin a Palestina els supervivents de l'holocaust, fet que va escandalitzar l'opinió pública jueva a Palestina i als EUA.

El 1947, el govern britànic, esgotat de la Segona Guerra Mundial i cansat de la violència àrab i jueva a Palestina, va remetre el problema a les Nacions Unides. El 1947, l'Assemblea General de l'ONU va votar a favor de la divisió de Palestina en dos estats independents, un de jueu i un altre d'àrab, i va declarar Jerusalem com a "ciutat internacional amb règim especial". Els jueus van acceptar aquesta resolució, però els àrabs palestins i els països àrabs propers la van rebutjar.

PER SABER-NE MÉS

Israel i Palestina: com va començar tot (InfoK, 2021)
Podeu llegir la notícia [aquí](#).

Tan bon punt els britànics es van retirar del territori, el maig del 1948, els jueus van declarar un Estat jueu independent i els exèrcits d'Egipte, Síria, Jordània, el Líban i Iraq van envair Palestina. Per sorpresa dels estats àrabs i del món, els jueus no només no van ser derrotats, sinó que van aconseguir el control del 77% de Palestina (mentre que el pla de partició els oferia el 56% del territori). Jordània, per la seva banda, es va annexionar a Cisjordània i Jerusalem Oriental, i va expulsar els jueus de la Ciutat Vella de Jerusalem. Egipte es va apoderar de la franja de Gaza.

Un cúmul de conflictes: La Guerra Àrab-Israeliana del 1948 va suposar la independència d'Israel, un refugi per als supervivents de l'Holocaust i la garantia que els jueus de tot el món que fugissin de persecucions sempre tindrien un país d'acollida. Però els àrabs palestins la recorden com l'Al-Naqba ('La Catàstrofe'): uns 700.000 àrabs que vivien a Israel van fugir o van ser expulsats de les seves cases. Es va transformar en un desastre humanitari i va provocar el problema dels refugiats palestins, encara avui sense resoldre. A finals de 1948, el 80% dels palestins eren refugiats.

A partir d'aquest moment, jueus de tot el món van començar a poblar el nou Estat d'Israel i, en el termini de tres anys, la població jueva d'Israel es va duplicar.

Ens els anys següents es van anar succeint diversos conflictes entre Israel i els països àrabs de la zona, entre els quals destaquen la Guerra dels Sis Dies i la Guerra del Yom Kippur. La Guerra dels Sis Dies (1967), que s'anomena així perquè va durar menys d'una setmana, va acabar amb l'ocupació israeliana de Jerusalem Est i Cisjordània (pertanyents a Jordània), el Sinaí i Gaza (pertanyents a Egipte) i els Alts del Golan (pertanyents a Síria). Després d'aquesta guerra, s'inicien els assentaments de població jueva en els territoris conquerits, on hi vivien majoritàriament palestins, fet que va originar el problema dels colons jueus.

El 1974, Egipte i Síria van aprofitar el dia més sagrat del calendari jueu per atacar Israel, de manera que va començar una nova guerra que es va cobrar un gran nombre de baixes per part d'ambdós bàndols. És l'anomenada Guerra del Yom Kippur. Els estats àrabs no van aconseguir recuperar els territoris perduts a la Guerra dels Sis Dies.

El 1977 Israel i Egipte signen tractats de pau a canvi de la retirada d'Israel del Sinaí.

PER SABER-NE MÉS

Fitxa del país: Palestina
(Oficina d'informació
diplomàtica)

Podeu consultar la fitxa
[aquí](#).

Fitxa del país: Israel
(Oficina d'informació
diplomàtica)

Podeu consultar la fitxa
[aquí](#).

El 1982 el Govern d'Israel decideix envair el Líban per expulsar l'OAP (Organització per a l'Alliberament de Palestina) del territori. Volien promoure la substitució del govern libanès per un govern cristià pro-Israel. Aquesta guerra va provocar l'assassinat de milers de palestins refugiats al Líban a mans de les milícies cristianes libaneses, i va ser fortament rebutjada per una bona part de la població d'Israel.

Els primers acords de pau: Mentrestant, els refugiats palestins esperaven a Cisjordània, Gaza i en campaments de països veïns que se solucionés la seva situació. Després de la derrota àrab a la Guerra dels Sis Dies, va aparèixer un líder palestí disposat a fer-se amb el control de l'OAP: Yasir Arafat. Des del seu exili a Jordània i després al Líban i Tunísia, va posar en marxa una campanya de segrests, bombes i atacs a civils per tal de debilitar Israel, i va donar visibilitat internacional a la causa palestina. El 1987, (a la pel·lícula, poc després de l'arribada de Shlomo a Israel) va esclatar una revolta popular contra el Govern israelià a Cisjordània i a Gaza, coneguda com la Primera Intifada, en què els civils palestins van atacar les forces israelianes amb pedres i còctels *molotov*.

El 1988, Arafat va renunciar públicament al terrorisme i va reconèixer l'Estat d'Israel. Cinc anys més tard es van signar els Acords d'Oslo, en els quals Israel es va comprometre a tornar de forma gradual el control dels territoris als palestins, començant per les ciutats de Cisjordània i Gaza.

Les dificultats del procés de pau: Arafat es va instal·lar a Gaza per tal de liderar la nova Autoritat Palestina (AP), el 1994. En els anys següents, Israel va tornar una gran part de Gaza i de les ciutats més importants de Cisjordània als palestins, però els Acords d'Oslo van generar noves oposicions palestines més violentes: Hamas i la Jihad Islàmica van començar a cometre atemptats suïcides contra la població israeliana, i Israel va respondre amb l'assassinat de líders de Hamas i de la Jihad, fet que també va generar un gran nombre de víctimes civils, com a efecte col·lateral. Es van intensificar les incursions militars i la violència dels colons contra els palestins, que van veure truncades les seves expectatives d'autonomia i de pau.

Un dels pitjors cops al procés de pau es va produir al novembre de 1995, quan un israelià ortodox de dretes va disparar contra el primer ministre Isaac Rabin. El seu assassinat va ser la culminació de diversos anys d'instigació per part dels israelians nacionalistes (especialment, colons jueus), radicalment oposats al fet que Rabin retornés part de la històrica "Terra d'Israel" als palestins. Per la

PER SABER-NE MÉS

Vuit preguntes per entendre per què combaten Israel i Palestina (BBC, 2021)
Podeu llegir la notícia [aquí](#).

Conflicte palestino-israelià: més procés que pau? (Escola de Cultura de Pau, 2011)
Podeu llegir l'informe [aquí](#).

majoria d'israelians, en canvi, l'assassinat de Rabin va suposar un malson nacional. Amb la mort de Rabin, van succeir una sèrie d'atemptats suïcides per part de Hamas que van facilitar la pujada al poder d'una coalició de dretes liderada per Benjamin Netanyahu. Les negociacions entre Netanyahu i Arafat van fracassar i alguns joves líders d'Al-Fatah van acusar Arafat de corrupció i es van aliar amb Hamas i la Jihad Islàmica, fet que va desencadenar una nova onada d'atemptats suïcides.

Cap a la construcció del mur: Davant d'aquests atacs, l'opinió pública israeliana es va endurir i, el 2001, Sharon, un antic general que s'havia oposat als intents del govern d'arribar a un acord amb Arafat, va ser escollit com a primer ministre. Sharon va enviar tancs per ocupar les ciutats de Cisjordània cedides a Arafat, va realitzar freqüents i sanguinàries incursions a Gaza i va dur a terme "assassinats selectius" de presumptes líders terroristes. Va confinar Arafat al seu recinte de Ramala i el va rodejar de tancs. Deprimat i malalt, Arafat es va debilitar i finalment va ser traslladat a França, on va morir el 2004.

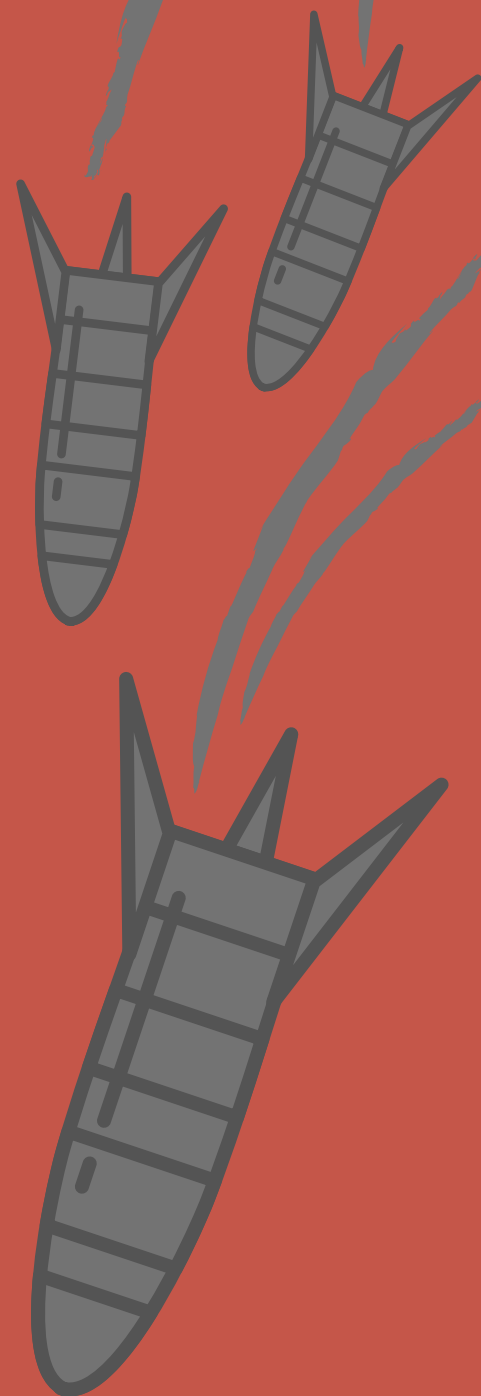
Segons el grup israelià en defensa dels drets humans B'Tselem, durant la Segona Intifada (2000-2005) més de mil israelians, el 70% civils, van morir a mans dels palestins, i 4.700 palestins van morir a mans dels israelians, dels quals més de 2.000 eren també civils.

Una cop desaparegut el seu antic enemic, Sharon va continuar el seu pla per tal de "separar-se" dels palestins. Va construir un mur de separació al voltant de gran part de Cisjordània i, el 2005, va evacuar 8.600 colons jueus israelians de la franja de Gaza i quatre assentaments al nord de Cisjordània. El 2006 va patir un vessament cerebral, i el 2014 va morir.

L'arribada de Hamas al poder: El 2006, Ehud Olmert va ser escollit president d'Israel, però el seu programa de retirada de Cisjordània no es va arribar a complir mai. El mateix any, Hamas va guanyar les eleccions parlamentàries a Palestina, i l'any següent les seves milícies van ocupar la Franja de Gaza. Els dirigents d'Al-Fatah que no van aconseguir fugir a temps van ser torturats i assassinats.

El 2001, Hamas i la Jihad Islàmica havien començat a llençar coets des de Gaza a Israel, uns atacs que es van intensificar després de la retirada israeliana de Gaza, el 2006.

El 2008, Israel va iniciar una ofensiva a gran escala, amb la intenció de frenar els atacs amb coets. Després de tres setmanes

de combats, gran part de la infraestructura de Gaza va quedar destruïda i milers de palestins van perdre les seves llars. Es calcula que uns 1.400 palestins van morir a mans israelianes, mentre que 5 soldats israelians van perdre-hi la vida. Tot i així, Hamas va mantenir el control i va excavar túnels per burlar el bloqueig israelià de Gaza. Egipte va tancar la frontera Gaza-Sinaí el 2013, de manera que va deixar la franja completament aïllada.

El nou govern de coalició: El 2009, el dretà Benjamin Netanyahu va guanyar de nou les eleccions israelianes. La seva política va afavorir els assentaments de colons jueus en territoris palestins i no va ser favorable als processos de pau. El 2021, afeblit per les acusacions de corrupció i per la crisi del coronavirus, Netanyahu va perdre la presidència d'Israel i es va erigir un nou govern de coalició que agrupa partits polítics d'un espectre amplíssim: des de partits d'extrema dreta israeliana fins a partits d'esquerra, i fins i tot un partit àrab que representa a la ciutadania palestina d'Israel. Caldrà veure si els grans desacords ideològics de base permeten la governabilitat del país.

Pel que fa als territoris palestins Al-Fatah governa gran part de Cisjordània i Hamas controla Gaza. Actualment encara existeixen grans diferències i recels entre ambdós grups.

PER SABER-NE MÉS

Eleccions a Israel
(Junior Report, 2021)
Podeu llegir la notícia [aquí](#).

Abans de veure la pel·lícula

Migracions

Sovint vinculem les migracions a la pobresa i a les persones procedents de països més empobrits o amb una població no blanca. Les migracions, en realitat, han estat una constant al llarg de tota l'existència humana: els primers pobladors de la terra eren nòmades i es desplaçaven segons les estacions o buscant les zones on podien trobar menjar. Des que el món es va dividir en estats i es van crear les fronteres, els desplaçaments que abans eren tan naturals pels éssers humans (anar cap allà on hi ha menjar, o la riquesa, o la feina) s'han convertit en quelcom molt més complicat a causa de les barreres.

Aquestes fronteres, molt més fàcils de creuar en el passat que actualment, són força permeables per a les persones amb passaports europeus o nord-americans, que poden fer turisme a pràcticament qualsevol lloc del món, però sovint són impossibles per aquelles persones que tenen passaports de països d'Àfrica, Àsia o Amèrica del sud. L'imaginari comú tendeix a associar la persona migrada amb la persona que ve amb pastera, de manera irregular, habitualment des de l'Àfrica, mentre que fa servir paraules com *estranger* o *expatriat* per als ciutadans europeus o nord-americans que viuen a Catalunya.

Fer una mirada cap a la història pròpia i familiar ens ajuda a adonar-nos que les històries de tots són també una història de migracions: la migració a Catalunya d'algun avantpassat, la migració a un altre país d'un familiar que no ha trobat feina a Catalunya, etc. De la mateixa manera, els jueus etiòps que van arribar a Israel eren migrants, com ho són gairebé la totalitat de les persones que viuen a Israel: són jueus que van arribar d'arreu del món. Però, en un mateix context, algunes persones (negres, etiòps) són considerades "més migrants" que a d'altres (blancs, russos, alemanys, etc.).

1

Històries sobre migracions

Després d'una reflexió inicial, podem obrir un espai de torns de paraula a partir de preguntes com "què és una persona migrada?" o "per què migrem?".

A continuació, proposem treballar conjuntament algunes qüestions sobre els orígens i la història familiar de cadascú. I ens preguntarem sobre les històries de migració que tenim al voltant.

PER SABER-NE MÉS

Tots som migrants, amb Jordi Sabater (Fundació Pere Tarrés, URL)

Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Els tipus de migració humana (Ayuda en Acción)

Podeu llegir l'article [aquí](#).

Per grups de 4 persones, penseu i compartiu les preguntes següents:

- **On has nascut? I els teus progenitors? I els teus avis i àvies?**
- **Tens algun familiar o amic que hagi marxat a treballar a un altre país? Són considerats persones migrades? Per què? Com van marxar, per què ho van fer i com es van sentir quan van arribar al lloc de destí?**
- **Tens algun familiar o amic que hagi arribat a Catalunya? Coneixes la seva història? Saps com va venir, per què ell o la seva família va prendre aquesta decisió i com es van sentir quan van arribar?**

2

Aprofundim en l'experiència migratòria

Recollint la història de migració d'una persona, intentarem entendre el procés en profunditat. Es tracta d'una tasca que serà especialment enriquidora si la podem fer en diàleg amb un familiar o una persona propera.

Recull la història d'una persona de la teva família (o del teu entorn proper) que hagi fet un procés migratori. Informa't dels aspectes següents: On va marxar? Com va ser el procés migratori? Per què va decidir fer-lo? Com va ser l'experiència d'arribar a la nova llar i quines sensacions va tenir? Va viure algun tipus de discriminació o rebuig? Afegeix qualsevol altre tipus d'informació que et sembli rellevant.

Context de l'Estat d'Israel

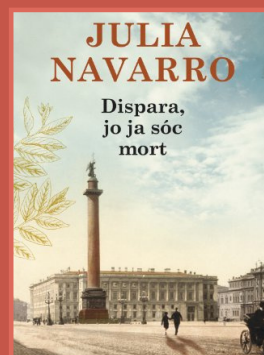
A la pel·lícula, es narra el drama de les migracions i el racisme que pateixen les persones jueves etiòps que arriben a Israel. D'una manera molt menys visible, també es tracta el conflicte entre Israel i els territoris palestins. No podem entendre la situació d'Israel als anys 80 sense fer esment dels motius de la seva creació, així com dels conflictes que va comportar.

1

Israel i Palestina

Amb la voluntat de propiciar un primer temps de reflexió, fem les següents preguntes al grup i deixem que s'obri, si sorgeix, un debat lliure: "Què sabem de la història del poble jueu?" i "què sabem de l'Estat d'Israel? Quan, com i per què es va fundar?".

PER SABER-NE MÉS

Dispara, jo ja soc mort
Llibre de Julia Navarro
(Plaza & Janés Editors)

Anotem les respostes en una pissarra i, tot seguit, dividim l'alumnat en dos grups. Els proposem que un grup faci recerca sobre la història del poble jueu, i l'altre sobre el poble palestí.

Organitzeu-vos en dos grups. Un grup farà recerca sobre la història del poble jueu, centrant-se especialment en la història del segle XX a Europa. L'altre grup farà recerca sobre el territori de Palestina abans de la fundació de l'Estat d'Israel i sobre el poble palestí, especialment durant el segle XX.

Recolliu les principals raons que poden esgrimir les persones jueves per reclamar un estat propi i les principals raons que poden esgrimir les persones àrabs per no voler-lo.

Després, poseu en comú el que heu esbrinat. Cada grup, amb un portaveu, explicarà les seves conclusions a la resta de companys.

2

Debat a l'ONU

Amb la voluntat de propiciar la reflexió conjunta, proposem a l'alumnat simular un debat a l'ONU a partir de tres agents: un grup que defensarà la fundació de l'Estat d'Israel amb els arguments sorgits de l'activitat anterior, un altre grup que defensarà la no-partició del territori de Palestina, i el tercer grup representarà una delegació conjunta d'àrabs i jueus que intenten trobar una solució negociada.

Creeu 3 grups i obriu el debat següent:

- **Un grup representarà la delegació jueva davant de l'ONU al 1948, i defensarà la fundació de l'Estat d'Israel amb els arguments sorgits de l'activitat anterior.**
- **Un altre grup representarà la delegació àrab i defensarà la no-partició del territori de Palestina.**
- **Un tercer grup representarà una delegació conjunta d'àrabs i jueus que intenten trobar una solució negociada.**

Per acabar aquesta posada en situació, i abans de veure la pel·lícula, proposem una sèrie de preguntes amb l'objectiu que l'alumnat pugui extreure algunes conclusions a partir de tot el que ha anat descobrint sobre el conflicte entre Israel i Palestina.

A partir de tot el que has anat descobrint sobre el conflicte entre Israel i Palestina, respon les preguntes següents:

1. Et sembla que el conflicte àrab-israelià és irresoluble? Per què?

(Acompanyarem a l'alumne a fer-se preguntes i a adonar-se de la complexitat de les respostes, sigui quina sigui la seva resposta).

2. Penses que hi ha només dos actors en aquest conflicte, els israelians i els palestins? Si creus que hi participa algú més, qui és?

El conflicte és d'una enorme complexitat. Per començar, hi ha palestins que són ciutadans d'Israel i, per tant, són israelians i palestins alhora. Tot i que en l'àmbit religiós el principal conflicte es dona entre jueus i musulmans, no podem obviar la presència d'altres comunitats religioses a la zona: principalment, cristians, molts d'etnicitat palestina.

Dins de cadascun dels "grans grups", a més, hi ha molta diversitat: hi ha jueus sionistes que consideren que tot el territori de l'antiga Palestina els correspon, mentre que d'altres volen una convivència pacífica amb els palestins o, si més no, una partició justa del territori. Les tensions entre la població israeliana són molt grans, i hi ha diversos grups religiosos, ideològics i culturals en el seu si: ultraortodoxos, laics, progressistes, conservadors, nacionalistes, asquenazites, sefardites, mizraïtes, beta Israel... Entre la població palestina hi ha, així mateix, diversitat: hi ha palestins musulmans (alguns més laics i alguns més ortodoxos), hi ha palestins cristians, hi ha partidaris d'Al-Fatah i hi ha partidaris de Hamas o de la Gihad Islàmica.

3. Quins dels actors presents en el conflicte són potencials facilitadors d'una solució pacífica? Quins són potencials potenciadors d'una guerra indefinida?

Els extrems, tant del costat palestí com de l'israelià, són els que més dificulten una solució pacífica del conflicte. Ara mateix estan representats a Israel per partits com el Likud (Netanyahu) i per partits que se situen encara més a la dreta; i als territoris palestins, per Hamas i la Gihad Islàmica.

4. Quines diferències creus que hi ha entre la situació del 1948 i la situació actual de cara a trobar una solució pactada del conflicte?

Cada vegada guanyen més poder els grups polítics extremistes, tant a la banda israeliana com a la palestina. Després de tants anys de conflicte, el recel i l'odi de la ciutadania israeliana i palestina es va fent més gran.

ANÀLISI I COMPRENSIÓ DEL FILM

Sinopsi

1

Els moments vitals de Shlomo

La pel·lícula està basada en el personatge de Shlomo i la seva evolució vital. Proposem fer-ne una breu sinopsi en format teatral, basant-nos en el cicle vital del protagonista. Per això, ens dividirem en tres grups. Cada grup haurà de preparar una brevíssima representació teatral d'un dels següents moments de la vida de Shlomo: infància, adolescència/joventut i edat adulta. La preparació ha de ser conjunta, però no cal que tots els membres del grup surtin a escena. Farem dues o tres fotografies de cadascuna de les representacions, que posarem en ordre cronològic i es convertiran en una sinopsi conjunta de la pel·lícula.

Organitzeu-vos en tres grups i repartiu-vos el següents moments vitals del protagonista: infància, adolescència/joventut i edat adulta.

Prepareu una brevíssima representació teatral que reculli els fets principals de l'etapa que us correspon. Escenifiqueu-ho davant de la resta del grup i feu-ne dues o tres fotografies: col·locades en ordre cronològic, es convertiran en una sinopsi gràfica de la pel·lícula.

Reflexió i diàleg

1

Reflexió individual, diàleg en grup

Proposem un seguit de preguntes que permetin, primer, la reflexió individual sobre la pel·lícula i, després, el debat en grup.

1. Per què penses que Israel decideix facilitar l'arribada d'un nombre notable de jueus etiòps al seu territori? Quina opinió tens d'aquest gest? Quines conseqüències positives i negatives creus que té per a les persones que migren?

Israel es va concebre com una pàtria per al poble jueu, que durant segles havia viscut en diàspora per tot el món i sovint patia persecucions per part dels països on vivia. Els jueus etiòps van conservar les seves tradicions jueves malgrat el seu escàs o nul contacte amb altres jueus durant mil·lennis. També van patir persecucions i van ser obligats a convertir-se al cristianisme en algunes ocasions.

Israel, quan organitza el trasllat dels jueus etiòps cap a Israel, no està fent res més que reconèixer el seu dret legítim, com a jueus, de viure en territori israelià. El gest d'organitzar el trasllat des del govern es pot llegir com a quelcom positiu, en tant que la majoria d'etiòps vivien en una situació de pobresa que els impedia arribar-hi amb recursos propis. De tota manera, sembla que el mateix Estat d'Israel no està del tot preparat per rebre els jueus etiòps, fet que observem en diverses escenes de racisme a la pel·lícula. Pels beta Israel, l'oportunitat que els dona Israel de sortir de la pobresa d'Etiòpia és enorme, però, a la vegada, el desarrelament i el racisme amb què conviuen a l'estat d'acollida és difícil per ells i generarà no pocs conflictes que encara duren avui dia.

2. Abans de veure la pel·lícula, vas reflexionar sobre el que és una persona migrada. A banda del protagonista, quins altres personatges de la pel·lícula consideres que són migrats? Quines particularitats penses que té Israel en aquest sentit?

L'avi adoptiu de Shlomo és d'origen egipci. La immensa majoria dels ciutadans d'Israel eren migrants o descendents de migrants als anys 80 i 90 del segle XX, ja que Israel es va poblar de persones jueves de tot el món a partir de la seva fundació, el 1948.

3. Quines escenes o personatges de la pel·lícula posen de manifest el racisme? Per què creus que es produeixen aquestes escenes de racisme?

Hi ha escenes molt evidents de racisme: amb el pare de la xicota de Shlomo, a l'escola, en els records de Shlomo al camp de refugiats amb el seu germà gran, etc. I d'altres que, tot i no ser tan evidents, són molt punyents perquè venen de les institucions: l'interrogatori i el tracte que reben els jueus etiòps quan arriben a Israel, el moment de la revisió mèdica amb l'objectiu de "purificar la sang", etc.

4. Quines escenes o personatges de la pel·lícula escenifiquen l'amor?

Les dues mares de Shlomo: la mare biològica renuncia al seu fill per tal que tingui un futur millor; la mare adoptiva de Shlomo l'omple d'amor per acompanyar-lo en el seu dol i ajudar-lo a ser feliç de nou. La parella de Shlomo. El seu amic etiòp. El policia que el rep quan va a autodenunciar-se a comissaria per no ser jueu, etc.

5. En un moment de la pel·lícula, Shlomo diu per a si mateix: "Un dia em despertaré i seré totalment blanc i totalment jueu". Per què creus que ho diu?

Es tracta d'un conflicte identitari. Ell creu que per merèixer estar-se a Israel ha d'esdevenir totalment jueu. És molt interessant l'associació que fa entre ser blanc i jueu, perquè d'alguna manera li han donat a entendre que els jueus etiòps no són "veritables jueus".

6. Quina importància consideres que té l'amic jueu de Shlomo en la seva vida?

Representa una connexió amb l'origen. Una connexió amb allò que, per més que ho expliqui a altres persones que coneix, mai no arribaran a entendre del tot. La migració sempre té un dol associat perquè abandonem el lloc on hem nascut, és a dir, allà on tenim les arrels. En el cas de Shlomo, abandona no només la seva mare, sinó totes aquelles persones etiòps que pateixen gana i penúries. El seu amic comparteix el passat dolorós de Shlomo i entén el que significa viure com a expatriat.

7. Hi ha una escena de la pel·lícula en què Shlomo diu a Yarom, el seu pare adoptiu: "Tu no ets el meu pare!". Poc després, quan marxa de vacances al Kibutz, veu una fotografia del pare de Yarom i diu als seus companys: "Aquest d'aquí és el meu avi, va lluitar per defensar el país". Penses que aquestes dues afirmacions que fa Shlomo són contradictòries? Per què?

Aparentment sí que són contradictòries. Si Yarom no és el seu pare, el pare de Yarom no pot ser el seu avi. Aquesta escena, doncs, posa de manifest la complexitat identitària del protagonista i les dificultats que té per aconseguir unir totes les facetes de la seva identitat: té dues famílies, una de biològica i una d'adoptiva; té dos països, Etiòpia i Israel. En algunes situacions, però, li costa conjugar els elements.

8. En un moment de la pel·lícula, Shlomo confessa al seu amic etiòp que ell no és realment jueu, i li parla de la seva família d'origen. Què penses que significa aquest moment per al protagonista?

És un alleujament per a Shlomo. Per fi es pot mostrar com és i recordar els seus orígens. Sobretot perquè, com a resposta, no rep un judici per part del seu amic, sinó tot el contrari: rep amor i comprensió. És un dels moments més importants perquè el protagonista pugui començar a conjugar les seves dues identitats culturals i religioses.

POSEM L'ATENCIÓ EN...

La identitat

Segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, la identitat és:

2 1 f. [PS] Propietat de l'individu humà de mantenir constantment la pròpia personalitat.

2 2 f. [LC] [AN] [SO] Conjunt de característiques que fan que una persona o una comunitat sigui ella mateixa. La llengua forma part essencial de la identitat d'un poble. Identitat nacional.

1

Reflexió inicial

La noció d'identitat s'ha treballat des de moltes disciplines humanístiques: la psicologia, la sociologia, l'antropologia, la filosofia, l'art... La identitat és allò que em fa ser qui soc. Qui sóc jo? Quins trets sento que m'identifiquen? Quins símbols, llocs, situacions, objectes, etc. sento que em representen?

En l'àmbit col·lectiu, la identitat és el conjunt de trets que defineixen una comunitat o un grup de persones. La identitat dels col·lectius és tan complexa com la identitat individual, i engloba aspectes de tots els àmbits de la vida de les persones: la cultura, la política, les qüestions socials, l'economia, la religió, les arrels i les tradicions, el moment històric, els intercanvis amb cultures diverses, etc.

La identitat no és un concepte estàtic, sinó que es va formant amb el pas del temps i canvia i s'adapta al llarg dels anys en funció de les vicissituds de la vida. Com veurem, la identitat de Shlomo tampoc no és estàtica i, en el seu cas, conviu a cavall de dues tradicions culturals i religioses. Amb el pas del temps, Shlomo no serà ni de l'una ni de l'altra, sinó el resultat del que ha pogut beure de totes dues. Així, tal com existeixen tantes identitats culturals com societats hi ha al món, també hi ha tantes identitats personals com individus.

Quins elements creus que formen part de la identitat d'una persona? Quines coses ens fan ser qui som? Fes-ne una petita llista.

PER SABER-NE MÉS

Guia pràctica per a l'agent antirumors (D-CAS, col·lectiu d'analistes socials)
Podeu consultar la guia [aquí](#).

Un dels conflictes que presenta amb més força la pel·lícula és la definició identitària del protagonista. Des de ben petit, Shlomo viu com la seva identitat d'origen és negada, i és obligat a adoptar-ne una de nova per sobreviure, la qual al principi li és ben estranya. Un dels trets més significatius d'aquesta metamorfosi és el canvi de nom a què es veu forçat quan arriba a Israel: substituirà el seu nom d'origen cristià, Salomó, per la versió jueva, Shlomo. També la història de la seva família es veurà maquillada i li caldrà fingir unes arrels jueves que no li són pròpies. Tot i que el protagonista aprendrà a estimar aquesta nova identitat, no podrà deixar enrere les seves arrels. Aquest desig es veu constantment representat per la mirada que llança cap a la lluna, la qual li recorda la seva mare i, per tant, els seus orígens.

El fet d'amagar, negar o maquillar la pròpia identitat és viscut com una presó. De fet, els grans moments d'alliberament de Shlomo es produeixen quan aconsegueix compartir la seva veritable identitat amb alguns personatges.

Proposem que l'alumnat faci l'exercici de dibuixar la seva identitat a partir d'una sèrie de preguntes guiades. A partir d'aquí, convidarem al grup que cada persona exposi tot allò que consideri que forma part de la seva identitat, especialment a partir de la llista generada a l'activitat anterior i de les conclusions que n'hem extret.

Posem èmfasi en el fet que la identitat de tots és dinàmica i que, per tant, canvia amb el pas del temps.

Escriu la teva petita història de vida. Comença responent les preguntes següents sobre els aspectes més generals. Després, afegeix tot el que consideris que defineix la teva identitat, especialment a partir de les conclusions que has extret de l'activitat anterior.

- **Quin és el meu nom?**
- **On vaig néixer?**
- **Què m'agrada fer? Quines són les meves aficions?**
- **Quines són les meves creences, els meus valors?**
- **Què vull fer amb la meva vida? Quins són els meus somnis i aspiracions?**
- **Qui és la meva família? Qui són els meus pares? I els meus germans (si en tinc)? I els meus avis? D'on venen? De què treballen o han treballat?. Quines són i/o han estat les seves aficions? I els seus somnis i aspiracions? I els moments més importants de la seva vida? Com és la meva relació amb ells?**
- **Qui són els meus amics i amigues? Quines són les seves aficions? I els seus somnis i aspiracions? Com és la meva relació amb ells?**

PER CONTINUAR TREBALLANT LA IDENTITAT

Ocean of Pearls
Pel·lícula (2008)

3

I si...

Després de l'experiència de redactar la pròpia història de vida, plantegem les següents preguntes:

- **Quins elements del que som, penseu que neixen de nosaltres mateixos? I què neix del nostre entorn: la nostra família, els nostres amics, la societat...? Creieu que seríem els mateixos si el nostre entorn fos un altre?**
- **Imagina't per un moment que, de sobte, se't demana que canviïs o ocultis una part de la teva identitat, com li succeeix al protagonista de la pel·lícula. Com creus que et sentiries?**

4

Les identitats que maten

Shlomo és cristià i és etiop, però a mesura que passa anys a Israel també esdevé israelià i, en certa manera, jueu. Quan viu contradiccions internes (“tu no ets el meu pare”, “aquest és el meu avi”), no fa res més que posar de manifest aquesta identitat complexa, que potser encara no viu de manera prou serena ni completa, per tal com es veu obligat a amagar-ne una part.

Quan s'acaba “la mentida”, quan pot reconèixer que no ve d'una família jueva i que la seva mare és viva, quan ho diu als seus éssers estimats, integra tots aquells elements identitaris amb els quals vivia en conflicte. L'acte final d'anar a buscar, finalment, la seva mare biològica, n'és un la culminació.

La pel·lícula mostra fins a quin punt el que som està influït pel nostre entorn (les persones que ens envolten, la família, la religió dels nostres avantpassats, les nostres arrels, etc.). També veiem com l'acceptació que fan o no els altres dels diversos aspectes que ens conformen té efectes en la vivència que fem del nostre jo i en la sensació de conflicte o acceptació que es genera en nosaltres.

En el nostre context, es produeixen moltes situacions en les quals no s'accepten les identitats complexes i se'ns obliga a “escollir” entre dues facetes de la nostra identitat. Els joves descendents de les migracions sovint s'enfronten a conflictes identitaris perquè no troben o no se'ls facilita la manera de conjugar totes les cares que

integren la seva història de vida i, per tant, la seva identitat. El fet de ser, per exemple, musulmà i català, o marroquí i català, encara no està prou integrat en el nostre imaginari social. Passa el mateix amb el fet de ser negre i català, com veurem en alguns dels vídeos de l'activitat sobre racisme.

El fet que encara es consideri com a immigrant el descendent d'una persona migrada corrobora que a les societats d'arribada els costa acollir de ple les noves identitats mixtes. Per això, sovint, aquestes persones tenen la sensació de no ser "ni d'aquí ni d'allà", quan en realitat la seva identitat és única (com la de tots), en tant que està conformada per elements que són tant d'aquí com d'allà. Què voldria dir, a més, "ser d'aquí"? Quants avantpassats haurien d'haver nascut al territori perquè una persona es pogués considerar plenament d'un lloc? Quin hauria de ser el color de la pell? I la religió?

AMIN MAALOUF

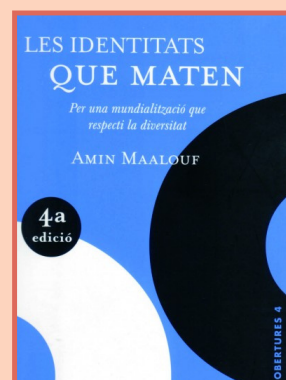

Escriptor i periodista franco-libanès

Estudià Economia i Sociologia a la Universitat Francesa de Beirut. Exiliat a França a causa de la guerra civil al Líban, la seva obra se centra especialment en la cultura, l'emigració i la guerra.

Llegeix el fragment del llibre *Identitats que maten*, d'Amin Maalouf, que trobaràs a la pàgina següent. Després, respon aquestes preguntes:

- **Què penses del fragments que has llegit? Quin concepte d'identitat defensa Amin Maalouf?**
- **Què seria, segons aquest text, la identitat complexa?**
- **Penses que aquest text es relaciona d'alguna manera amb la pel·lícula? Com?**
- **Creus que en el nostre context succeeix que algunes persones es vegin forçades a escollir entre dues facetes de la seva identitat? Podries posar-ne algun exemple**
- **Quins efectes penses que pot tenir això en les persones?**

Les identitats que maten. Per una mundialització que respecti la diversitat

Llibre d'Amin Maalouf
(editorial La Campana)

Des que me'n vaig anar del Líban el 1976 per a instal·lar-me a França, molt sovint, amb les millors intencions del món, m'han preguntat si em sentia «més aviat francès» o «més aviat libanès». I sempre contesto el mateix: «Ambdues coses alhora!» No és per un desig d'equilibri o equitat, sinó perquè si contestés altra cosa mentiria. Si soc qui soc i no un altre és perquè em trobo en la frontera de dos països, de dos o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meua identitat. Seria més autèntic si em negués una part de mi mateix? A aquells que em fan aquesta pregunta els explico, doncs, pacientment, que vaig néixer al Líban que vaig viure allà fins als vint-i-set anys, que l'àrab és la meua llengua materna, que és en les traduccions a l'àrab que vaig descobrir per primera vegada a Dumas, Dickens i Els Viatges de Gulliver, i que és en el meu poble de la muntanya, el poble dels meus avantpassats, on vaig tenir les meves primeres alegries de nen i on vaig escoltar algunes històries que inspirarien més tard les meves novel·les. Com podria oblidar-lo? Com podria mai esborrar-lo? Però, per altra banda, fa vint-i-dos anys que visc en terra francesa, bec la seva aigua i el seu vi, les meves mans acaricien cada dia les seves velles pedres, escric els meus llibres en la seva llengua: per a mi no serà mai una terra estrangera. Mig francès, doncs, i mig libanès? En absolut! La identitat no es pot compartimentar, no es divideix ni en meitats ni en terços, ni per zones separades. No tinc diferents identitats, només en tinc una, feta de tots els elements que li han donat forma, en una «mescla» especial que no és mai la mateixa per a un altre. De vegades, quan he acabat d'explicar, amb mil i un detalls, per quines raons precises reivindico plenament el conjunt de les meves pertinences, algú se m'acosta per murmurar, posant-me la mà damunt l'espatlla: «Heu fet bé al parlar així, però al fons del fons, què us sentiu més?» Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m'ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia. Perquè em sembla que revela una visió dels homes força estesa i al meu entendre, perillosa. Quan em demanen què soc «en el fons del fons de mi mateix», es dóna per suposat que hi ha, «en el fons del fons» de cadascú, una sola pertinença important, la seva «veritat profunda», per dir-ho així, la seva «essència», determinada una vegada per totes en néixer, i que romandrà invariable; com si la resta, tota la resta de la seva trajectòria d'home lliure, les conviccions que ha adquirit, les seves preferències, la pròpia sensibilitat, les seves afinitats, la seva vida, en definitiva, no contés per res. I quan s'incita els nostres contemporanis a «afirmar la seva identitat», com tan sovint es fa avui, el que se'ls està dient és que han de trobar al fons de si mateixos aquesta pretesa pertinença fonamental, que sovint és de caràcter religiós, o nacional, o racial, o ètnic, i brandar-la orgullosament enfront dels altres. Si algú reivindica una identitat més complexa, es troba marginat. Un jove nascut a França de pares algerians porta dins seu dues pertinences evidents, i hauria de ser capaç d'assumir-les totes dues. He dit dues per a simplificar, però els components de la seva personalitat són molt més nombrosos. Tant si es tracta de la llengua com de les creences, la manera de viure, les relacions familiars, els gustos artístics o culinaris, resulta que les influències franceses, europees, occidentals, es barregen dins seu amb influències àrabs, berbers, africanes, musulmanes... Una experiència enriquidora i fecunda, si aquest jove se sent lliure de viure-la plenament, si se l'anima a assumir tota la seva diversitat; per contra, el seu desenvolupament pot ser traumàtic, si cada vegada que s'afirma com a francès hi ha qui li mira com un traïdor, fins i tot com un renegat, i si cada vegada que defensa els seus lligams amb Algèria, la seva història, la seva cultura, la seva religió, xoca amb la incomprensió, la desconfiança o l'hostilitat.”

El racisme

Segons el Diccionari de la llengua catalana, el racisme comprèn una sèrie de dinàmiques entre les quals hi ha el sentiment de superioritat d'un grup respecte d'un altre, fet que porta de manera automàtica a la discriminació, la separació per ètnies, cultures, tradicions o orígens. La justificació de les actituds racistes, doncs, no són objectives, sinó fonamentades en una creença.

1 m. [SO] [PO] [AN] Doctrina que propugna la inferioritat d'unes races o ètnies humanes respecte a les altres, en virtut de la qual se'n justifica la discriminació, la segregació social, l'explotació econòmica, etc.

2 m. [LC] [PO] [AN] Actitud o comportament inspirats en aquesta doctrina.

1

Reflexió inicial sobre el racisme a la pel·lícula

Hem vist que l'Estat d'Israel es va crear perquè les persones jueves tinguessin una pàtria pròpia i no haguessin de patir les persecucions a què s'havien vist sotmeses en el passat. Shlomo arriba a Israel com a migrant, com molts altres jueus que arriben d'arreu (Rússia, Alemanya, nord de l'Àfrica, Estats Units, etc.). De totes maneres, el tracte que rep pel fet de ser etiòp no és el mateix que reben els nousvinguts d'altres indrets del món. Proposem a l'alumnat unes preguntes per reflexionar sobre aquest fet.

1. Penses que Shlomo i la resta de jueus etiòps són receptors d'actituds racistes per part de la ciutadania i del govern israelià? Si és així, pensa quatre escenes de la pel·lícula que reflecteixin aquest racisme.

Alguns exemples podrien ser: la rebuda per part de les autoritats (el constant esment que fan al fet que "els estan salvant", el gest de canviar-los el nom, el fet de no creure's que algú és jueu i fer-lo fora, etc.); les proves mèdiques on sospiten d'ells constantment i on intenten "purificar-los" amb una gota de sang; les vivències a l'escola de Shlomo; la relació amb el pare de Sara, la seva xicota; el racisme en un debat religiós (la pregunta sobre si Déu i Adam són blancs), etc.

2. Penses que les persones jueves arribades a Israel d'altres zones (de Rússia, per exemple) van viure el mateix racisme que els jueus etiòps? Per què?

PER SABER-NE MÉS

SOS Racisme

www.sosracisme.org

Fil a l'agulla

<https://filalagulla.org>

Per més que pugui haver-hi un rebuig xenòfob cap a moltes persones “estrangeres”, a la pel·lícula, i sovint encara en l'actualitat, mai no és el mateix ser de pell blanca que no ser-ho. En el cas d'Israel, a més, es va constituir essencialment com una pàtria de jueus asquenazites: els jueus europeus sempre eren més benvinguts que els jueus etiòps, o procedents dels països àrabs.

3. Creus que a Catalunya i a l'Estat espanyol es produeixen discriminacions racistes? Penses que tothom té les mateixes oportunitats independentment del seu color de pell, origen, religió...? Coneixeu alguna persona que hagi patit racisme?

(A través dels enllaços que facilitem sobre racisme, l'alumnat podrà obtenir dades i exemples de discriminacions racistes).

2

És racisme

L'entitat SOS Racisme distingeix quatre tipus de manifestacions del racisme: institucional, mediàtic, social i laboral.

1) Racisme institucional: Racisme que s'exerceix a través del poder polític de les institucions d'un Estat i que es legitima amb l'ordre establert.

2) Racisme mediàtic: Discursos i narratives racistes produïdes i difoses pels mitjans de comunicació i les xarxes socials.

3) Racisme social: Discriminacions i agressions perpetrades pels grups i els individus que conformen la societat.

4) Racisme laboral: Situacions d'explotació i discriminació racista en l'àmbit laboral.

Dividiu-vos en 4 grups. Cada grup treballarà un d'aquests tipus de racisme: institucional, mediàtic, social i laboral. Després, compartiu les vostres reflexions amb la resta de grups.

1. Podríeu trobar exemples d'aquest tipus de racisme al vostre entorn? (Casos propers, notícies, etc.)

2. Presenteu els exemples que heu trobat a la resta de grups. Penseu que els diferents tipus de racisme són independents entre sí o estan relacionats? Per què?

3. Siguem actius, combatem el racisme! Què penseu que podem fer per combatre el racisme en les diverses maneres que té de manifestar-se?

El racisme, al contrari de l'amor, és un rebuig cap a allò que som, cap a la nostra identitat. Aquest rebuig pot ser més subtil o més evident, però sempre suposa conviure de manera habitual amb algunes dificultats afegides, i amb diverses emocions que no sempre són fàcils de gestionar. Pot ser que alguns membres del grup hagin patit situacions de racisme, i alguns altres hauran tingut la sort de no haver-s'hi enfrontat mai. El que és una mica més freqüent és que la majoria de persones hagin hagut d'enfrontar-se a rebutjos o discriminacions per algun aspecte de la seva identitat.

Proposem una activitat per entrenar l'empatia en les situacions de racisme que viuen moltes persones en el nostre entorn. Ens posem com a objectiu adonar-nos que el racisme no es limita a les actituds individuals i les agressions de les "persones racistes", sinó que els aspectes institucionals, mediàtics, laborals, etc., també tenen un pes importantíssim en la generació del racisme, de la mateixa manera que tenen pes en altres àmbits com el del patriarcat o el masclisme.

Tots els tipus de racisme (institucional, mediàtic, social, laboral) estan relacionats entre si. Presentem a continuació alguns exemples d'aquest fet:

- 1) Racisme social que augmenta pel racisme institucional: si una persona sap que institucionalment hi ha una certa tolerància cap al racisme, és més fàcil que agredeixi una persona d'una altra cultura, tradició, origen, color de pell, etc., perquè pensa que no tindrà conseqüències.
- 2) Racisme mediàtic que afavoreix el racisme social: si els mitjans de comunicació llancen missatges racistes, serà més fàcil que es produeixi racisme social entre la població per un efecte de mirall.
- 3) Racisme laboral que afavoreix el racisme institucional i social: si una persona està explotada laboralment, serà més difícil que estudiï o que busqui tenir una posició laboral i social de poder.

TIPUS DE RACISME

Racisme institucional: El jove que va plantar cara al racisme
Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Racisme mediàtic: La normalització del discurs de l'odi a les xarxes socials
Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Racisme social: Tu també tens problemes per sortir de festa?
Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Racisme laboral: Explotació laboral
Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Pensa en algun element que formi part de la teva identitat i pel qual t'hagis vist rebutjat/da alguna vegada. Reflecteix artísticament com et va fer sentir, o com et fa sentir actualment, aquest rebuig. Per exemple, pots dibuixar-ho, escriure una poesia o un text, compondre una cançó, un rap, una dansa, etc.

El dol

El dol és el procés pel qual una persona es fa conscient, accepta i integra qualsevol pèrdua que s'hagi produït en la seva vida. De fet, les nostres trajectòries vitals estan plenes de petits dols, molts dels quals formen part del procés de creixement i maduració. Per exemple, el pas d'una etapa vital a una altra (infantesa, adolescència, maduresa i vellesa) pot comportar uns temps d'adaptació als canvis i de desferrament d'allò que deixem enrere que a vegades poden ser viscuts en forma de dol.

Una altra causa freqüent d'un procés de dol són les vicissituds pròpies de la vida: la mort d'un ésser estimat, una separació (per exemple, la dels pares), un trasllat o una migració, el trencament d'una amistat, entre molts d'altres.

El dol comporta una sèrie d'emocions i/o reaccions que són pròpies del procés i que es manifesten d'una manera diferent en cada persona: a grans trets, la negació, la incomprensió, la tristesa, el dolor, la ràbia i, finalment l'acceptació,

1

La vivència del dol

Quan arriba a Israel, la dona etiop que es va fer passar per la mare de Shlomo mor d'una malaltia. Ell es queda sol, havent d'amagar, a més, el fet que la seva mare està, en realitat, viva al Sudan, i que ell no és qui diu que és. A l'escola, Shlomo no vol menjar i és violent amb els seus companys. Una nit, s'escapa i triguen molta estona a trobar-lo: aconsegueix arribar força lluny. En aquestes escenes de la pel·lícula, queda ben reflectit el dol que viu Shlomo.

A través d'un diàleg de la pel·lícula, plantegem a l'alumnat algunes preguntes al voltant de la vivència del dol del protagonista.

PER SABER-NE MÉS

**Ajudem els fills en el dol
(Generalitat de Catalunya)**

Podeu consultar els materials [aquí](#).

Llegeix el diàleg següent, procedent de la pel·lícula, i respon les preguntes que hi ha a continuació.

Shlomo: Mare, he de ser com ells, però no vull canviar. Com em reconeixeries? Si us plau, deixa'm tornar amb tu.

[Fuig, però finalment el troben i el fan tornar a l'escola. Els responsables del centre dialoguen entre ells:]

— Dotze quilòmetres a peu. Només té 9 anys.

— Hem de donar-li temps.

— No. Vull una solució ara. Potser necessita una escola més estricta, amb més control.

— Shlomo es va escapar descalç, cobert amb un llençol. Cap a on anava? Cap al sud, cap a Etiòpia. Per què? Potser perquè intenta recuperar la seva vida anterior, amb la seva mare i amb la seva família. No necessita un altra escola ni més disciplina. Shlomo vol que la seva mare i la seva família visquin, i això no és possible.

1. En què et fa pensar aquesta escena de la pel·lícula? Creus que Shlomo no vol adaptar-se a la seva nova vida a Israel? Per què?

Shlomo pensa que si "s'adapta" deixarà de ser qui és, deixarà enrere definitivament Etiòpia i la seva mare.

2. Com penses que es deu sentir el protagonista? Quines pèrdues ha hagut de gestionar?

La pèrdua de la seva mare, la pèrdua del país d'origen, la pèrdua de l'única persona que coneixia quan arriba a Israel, la pèrdua de la seva identitat.

3. Com l'afecten aquestes pèrdues?

El dol de Shlomo es detecta perquè no somriu, actua agressivament, no menja, dorm al terra, té malsons, etc.

4. Fes una petita recerca a internet: què és el dol? Quins tipus de dols existeixen?

El dol és un procés d'adaptació a una pèrdua, o al trencament d'un vincle, i és del tot natural en la vida de les persones. Sentiments i reaccions com la negació, la incomprensió, la ràbia, la tristesa i, finalment l'acceptació, formen part del procés del dol.

Alguns tipus de dol són: el dol per la pèrdua d'una persona estimada, el dol migratori, el dol per un canvi sobtat en la quotidianitat (canvis de feina, una discussió forta, trencament d'una relació, etc.), el dol per la pèrdua de capacitat personal (per una malalta, per l'envelliment), entre d'altres. Cal posar èmfasi en el fet que el dol per la pèrdua d'una persona no sempre implica la mort.

5. Has passat un dol alguna vegada? Podries compartir quines emocions t'ha despertat aquest dol?

El poder de l'amor

La pel·lícula tracta temes molt complexos, com la identitat o el racisme, i també un element aparentment tan íntim, i tan transformador, com l'amor. La vida del protagonista no hauria estat la mateixa sense l'amor que li mostren diversos personatges.

1

Reflexió inicial

Proposem que l'alumnat reflexioni sobre els efectes que té per al protagonista el contacte amb les persones que l'estimen i els gestos d'amor que en rep.

1. Quin paper creus que tenen els pares adoptius de Shlomo en el seu dol? Hi ha algun moment de la pel·lícula en què et sembli que Shlomo comença a integrar les pèrdues? Quin?

El procés del dol de Shlomo evoluciona al llarg de la pel·lícula. Un dels moments més importants el veiem quan torna a menjar i a somriure, especialment gràcies als gestos que la mare adoptiva té amb ell. També quan se li obre la possibilitat de comunicar-se per carta amb la mare biològica.

2. Creus que l'amor té un poder transformador? Ens canvia d'alguna manera?

3. Existeixen diversos tipus d'amor o només un? Si n'hi ha diversos, quins són?

4. Penses que a les pel·lícules, els mitjans de comunicació, etc., es dona la mateixa importància a tots els tipus d'amor? N'hi ha algun que destaquï especialment? Quines conseqüències penses que té això en la nostra concepció de l'amor?

5. Creus que a vegades prenen més força els missatges de por, confrontament, odi, etc., que els missatges d'amor? Per què penses que és així?

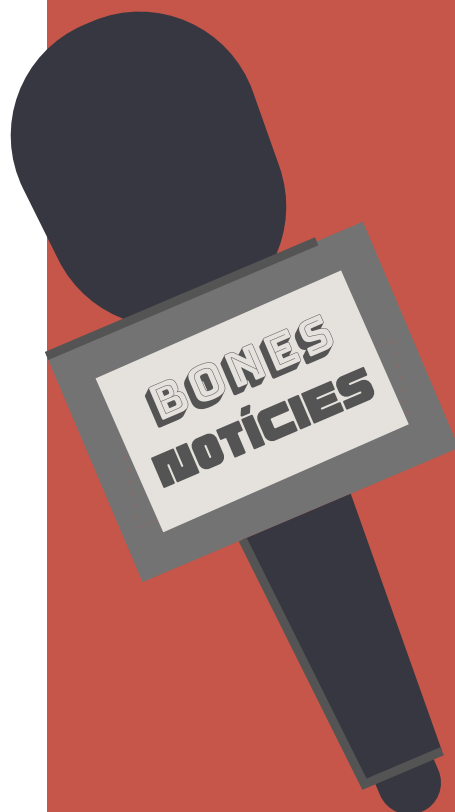
Petites històries d'amor que transformen

Proposem una activitat que permeti treure a la llum les històries d'amor que sovint queden tapades per motius diversos (per vergonya, perquè no trobem la manera o el lloc d'expressar-les, perquè queden amagades sota altres històries de foscor, etc.).

Poseu-vos en grups de quatre persones. Cada grup haurà de trobar una història d'amor que transformi. Caldrà que tinguem una concepció àmplia de l'amor i que no ens focalitzem només en l'amor romàntic. Per exemple, l'amor cap a un pare, un fill, un amic, una persona desconeguda que ens necessita, etc. Podem buscar aquesta història d'amor transformador entre amics, familiars, persones que coneixem, institucions o al carrer; també en allò quotidià, en el que veiem en el dia a dia.

Escriviu aquesta història en forma de notícia.

En acabar, prepararem un petit telenotícies que reculli les diverses històries: per una vegada, donem més importància a les històries boniques que a les històries tràgiques.

COMPETÈNCIA SOCIAL I CÍVICA

El judaisme

Per començar a acostar-nos al diàleg entre religions, proposem una activitat per conèixer de més a prop el judaisme. Una de les bases del diàleg entre cultures i/o religions és el coneixement. És important que estiguem ben informats per evitar reproduir prejudicis, estereotips, informacions incompletes, etc. Per aquest motiu, convidem els alumnes a fer una recerca d'informació que els permeti assolir un coneixement aprofundit i fonamentat d'aquesta tradició religiosa.

1

Reconeixem el judaisme

El judaisme és la religió del poble jueu. És la més antiga de les tres religions monoteistes majoritàries (que són el judaisme, el cristianisme i l'islam) i una de les tradicions religioses més antigues que encara es practiquen. La història i el llibre sagrat del judaisme són el fonament del cristianisme (la Torà, el llibre sagrat del judaisme, forma part de l'Antic Testament, la primera meitat de la Bíblia). L'origen de l'islam també hi està vinculat teològicament per mitjà del personatge d'Abraham, que és reconegut tant a la Torà com a la Bíblia, i té un paper central a l'Alcorà com a profeta.

Les persones jueves creuen que hi ha un sol Déu, el qual consideren irrepresentable perquè ningú no ha accedit a conèixer-lo mai del tot. Accedeixen al coneixement de Déu i als seus preceptes per als homes a través dels seus llibres sagrats. Senten un respecte absolut per la figura d'aquest Déu únic, el qual els demana una tasca fonamental: que el seu comportament sigui sempre bondadós i vagi d'acord amb els valors i les creences del judaisme. Així, doncs, més important i tot que professar la creença en Déu, és posar en pràctica aquesta conducta ètica en el dia a dia.

A la pel·lícula, quan Shlomo visita el seu amic, es col·loca un barret petit i rodó al cap. És la quipà, un casquet utilitzat pels homes jueus, especialment quan van a la sinagoga o quan preguen. Com a símbol, recorda que Déu està per damunt de tot.

PER SABER-NE MÉS

Rabí Hilel (Otsiera)

Podeu consultar el material didàctic [aquí](#).

Fes festa! Rituals, cultures i religions del món (AUDIR)

Podeu llegir el dossier [aquí](#).

Pòsters dels centres de culte: judaisme (AUDIR i Escola Pia)

Podeu consultar les unitats didàctiques [aquí](#).

D'altra banda, veiem com el protagonista assisteix a la sinagoga per rebre ensenyaments sobre el judaisme. La sinagoga és l'espai de culte dels jueus, i alhora un espai de trobada i també d'estudi. Per aquesta raó no es pot definir exclusivament com a lloc de pregària, tal com passa amb els centres de culte d'altres tradicions religioses, sinó també com a lloc de reunió.

L'Estat d'Israel, el lloc on transcorren els fets de la pel·lícula, és un territori eminentment poblat per jueus. Entre tots, podríeu detectar quins aspectes de la pel·lícula són manifestació del judaisme?

Un cop hagueu llistat el màxim d'elements del judaisme que heu reconegut, organitzeu-vos en cinc grups i feu una cerca per conèixer més a fons aquesta tradició religiosa. Cada grup haurà d'investigar un d'aquests aspectes:

- **Origen i branques del judaisme**
- **En què creuen les persones jueves?**
- **Els llibres sagrats**
- **El lloc de culte de les persones jueves**
- **Aspectes relacionats amb la quotidianitat: alimentació, vestit, pregària, etc.**

Prepareu un pòster i presenteu-lo davant de la resta de companys.

2

Beta Israel: els jueus etiòps

Com ja hem vist, "beta Israel" és el nom que van rebre les persones jueves etiòpes que es van desplaçar fins a Israel a partir de l'any 1985. A partir de la visualització del vídeo "A History of Beta Israel" (7 minuts, en anglès), proposem un seguit de preguntes a l'alumnat per acostar-nos a la identitat dels jueus etiòps.

A continuació, proposem que l'alumant entri al compte d'instagram d'Ashaguer Araro (@blackjewishmagic), una influencer israeliana d'origen etiòp. Té diverses publicacions sobre el que significa ser negra, etiòp i jueva a Israel, la majoria de les quals estan en anglès. Dividim la classe en grups de quatre persones i els proposem que extreguin alguns dels missatges més importants d'aquest compte d'instagram. Imaginant que som periodistes i que hem de fer una entrevista a Ashaguer Araro, redactem 5 preguntes que ens agradaria fer-li. Després les compartim amb el grup sencer.

PER SABER-NE MÉS

La història dels beta Israel, en anglès (HomeTeam History)
Podeu veure el vídeo [aquí](#).

Visualitzeu el vídeo “A History of Beta Israel” i responeu les preguntes següents:

1. Quins són els dos noms que reben les persones jueves etiòps?

Els dos noms que reben els jueus etiòps són *beta Israel* (que en hebreu vol dir “Casa d’Israel”) i *falashas* (que en amhàric vol dir “exiliats” o “estrangers”). Aquest segon apel·latiu, però, és considerat despectiu per molts jueus etiòps.

2. Quins són els possibles orígens d’aquesta comunitat?

Hi ha diverses teories sobre els orígens de les persones jueves etiòps, que es troben entre la història i la llegenda.

1. Algunes persones jueves etiòps consideren que són les descendents de Menelik, que va ser el fill de la reina de Saba i del rei Salomó.
2. Uns altres creuen que provenen de la Tribu de Dan, una de les 10 tribus perdudes d’Israel mencionades a la Bíblia.
3. Alguns creuen que, després de la fugida dels jueus d’Egipte, uns quants no es van poder dirigir cap al nord per arribar a Israel i van decidir fugir en direcció sud, cap a Etiòpia.
4. D’altres consideren que les persones jueves etiòps són les descendents dels etiòps que van decidir convertir-se al judaisme fa més de 2.000 anys, a partir del contacte amb jueus procedents de la península Aràbiga.

3. Quantes persones jueves etiòps es calcula que hi ha actualment? On viuen majoritàriament?

Es calcula que actualment hi ha aproximadament uns 100.000 jueus etiòps. Més de 60.000 viuen a Israel, i es calcula que aproximadament uns 40.000 viuen encara a Etiòpia, la majoria a la capital: Adis Abbeba.

4. Quines coses tenien en comú les persones jueves etiòps amb la resta de persones jueves a l’hora de viure el judaisme? En quines coses es diferenciaven?

Les persones jueves etiòps sempre es van considerar a si mateixes exiliades de la terra d’Israel i creients en la llei de Moisès. Durant més de 2.000 anys, però, no van mantenir cap tipus de contacte amb d’altres comunitats jueves, així que no van entrar en contacte amb el Talmud, les lleis orals del judaisme o qualsevol altre costum sorgit després dels temps bíblics; com, per exemple, la festivitat de Hannukah.

La vivència del judaisme dels jueus etiòps està basada en la Torà, en les interpretacions que han estat transmeses de generació en generació i en els escrits que es generen en l’àmbit de la pròpia comunitat.

Alguns costums de les persones jueves etiòps són similars als de la resta de jueus, basats en la Torà i la literatura rabínica, d’altres tenen més a veure amb antics costums dels jueus en temps bíblics.

La vida religiosa de la comunitat gira al voltant de la sinagoga, segueixen una dieta estrictament kosher i observen el dissabte com a dia de descans. Celebren totes les festivitats mencionades a la Torà, a més d'aquelles que formen part de la seva pròpia tradició. Tenen uns sacerdots anomenats *kohanim*, que han estat molt importants per mantenir les tradicions de la comunitat, ja que la transmissió del judaisme etiòp ha estat majoritàriament oral. És probable que l'amic etiòp de Shlomo sigui un kohanim.

5. Quina era la situació de les persones jueves etiòps a Etiòpia?

Des que Etiòpia va esdevenir un regne cristià, els jueus etiòps es van retirar a les zones muntanyoses del país i hi van generar governs autònoms. Al segle XVIII, el govern etiòp va ocupar els territoris jueus i moltes de les persones jueves etiòps es van veure forçades a convertir-se al cristianisme i a adoptar els costums de la majoria de la població etiòp. Durant el segle XX, moltes persones jueves etiòps, com la majoria de la població del país, van patir gana i malalties. Tot i que des del 1941 (l'any en què Etiòpia es va alliberar de l'ocupació italiana) la llei d'Etiòpia atorga igualtat de drets, a la pràctica els jueus etiòps han patit moltes persecucions durant el segle XX, com moltes altres comunitats minoritàries del país.

6. Com s'anomenen les dues operacions per les quals Israel va dur moltes persones jueves etiòps al país? Per què creus que es van anomenar d'aquesta manera?

Operació Moisès i Operació Salomó. Prenen els noms de dues figures molt importants per a la història del judaisme.

7. Quina és la situació de les persones jueves etiòps avui dia a Israel? Hi ha diferències amb la resta de la població jueva? Per què?

La migració a Israel va suposar un repte per molts jueus etiòps. Molts d'ells procedien de zones rurals i es van haver d'adaptar a la societat occidentalitzada i majoritàriament urbana d'Israel. La majoria, a més, pràcticament no parlava hebreu. Tot i que van escapar de les persecucions religioses que vivien a Etiòpia, van haver d'enfrontar-se al racisme de la població israeliana. Encara avui dia, una bona part dels jueus etiòps viuen en ciutats o àrees molt empobrides i degradades, amb taxes d'atur molt per sobre de la mitjana del país. Tot i que, aparentment, aquesta situació de desigualtat podria tenir l'explicació en el fet migratori, el cert és que la llarga presència d'aquesta comunitat al país (30-40 anys), així com el fet que a Israel la gran majoria de la població sigui migrada, ens indiquen que segurament la discriminació i el racisme viscuts per aquesta comunitat tenen un paper molt rellevant en la seva situació actual.

Diversitat religiosa

1

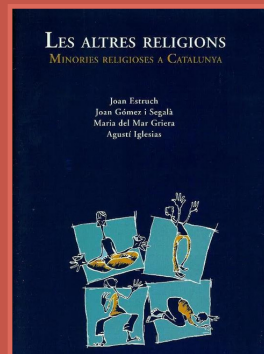
El diàleg entre religions

Estar oberts al diàleg amb persones d'altres tradicions religioses no és només una font de coneixement, sinó també una font de creixement. Constitueix un exercici d'empatia i d'obertura que ens porta a una millor convivència amb els altres. Swami Amarananda, a propòsit de la conferència d'experts sobre "Tradicions Místiques i Diàleg Interreligiós", celebrada el maig del 2002, deia: "Les meves experiències de diàleg interreligiós em fan constatar que serveix per eixamplar la ment de la gent interessada en la religió. Suposa una millor comprensió d'aquells que són considerats com els altres. La il·lusió que la llum de la saviesa total només es troba en la tradició de cadascú fa que la ment s'esvaeixi".

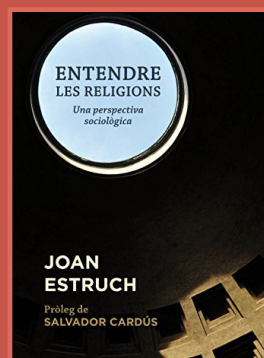
Avui sabem que el diàleg interreligiós és possible entre persones de tots tipus, es defineixen o no com a religioses. Perquè si totes les cultures han begut algun cop d'una tradició religiosa, aquest és un debat que ens incumbeix a tots. El Centre de Terminologia de Catalunya (Termcat) reconeix fins a quatre nivells del diàleg interreligiós. El concepte de diàleg interreligiós s'entén i es practica en quatre sentits principals:

- com a diàleg de la vida quan les persones s'esforcen per viure en un esperit d'obertura i bon veïnatge;
- com a diàleg de l'acció quan subjectes de diferents religions col·laboren amb vista al desenvolupament integral i en defensa de la llibertat;
- com a diàleg de l'experiència religiosa quan persones arrelades a les seves pròpies tradicions religioses comparteixen l'oració i la contemplació, la fe i les vies de cerca de Déu o l'absolut;
- com a diàleg de l'intercanvi teològic i filosòfic quan els experts miren d'entendre més profundament les diferents herències religioses i apreciar-ne els valors espirituals.

PER SABER-NE MÉS

Les altres religions
Llibre de Joan Estruch, Joan Gómez, Maria del Mar Griera i Agustí Iglesias (editorial Mediterrània)

Entendre les religions
Llibre de Joan Estruch (editorial Mediterrània)

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós
<https://audir.org>

1. Tot i que el film se centra principalment en el judaisme, hi apareixen altres tradicions religioses: quines són?

Cristianisme i islam. El cristianisme apareix a partir de la figura de Shlomo. L'islam, de forma molt més indirecta, es fa present a partir de les imatges on es fa referència al conflicte palestí-israelià.

2. A la pel·lícula, com és la convivència entre persones de diverses religions? Per què creus que tenen aquest tipus de relació?

La pel·lícula mostra de manera molt més profunda les relacions entre jueus (jueus religiosos i laics, per exemple) que de jueus amb d'altres comunitats religioses. Tot i això, de fons es visibilitza el conflicte entre Israel i Palestina que, tot i que no només és de caire religiós, sí que té components clarament religiosos. La relació entre musulmans i jueus als territoris d'Israel i Palestina és fonamentalment de confrontació més o menys oberta.

3. En l'escena on Shlomo va a la sinagoga a estudiar, el rabí li pregunta qui és el fundador de la seva religió, referint-se al judaisme. El protagonista, però, respon sobre la religió que li han ensenyat els seus pares, i amb la qual ell s'identifica, que és el cristianisme. Llegeix a continuació la resposta de Shlomo i comenta-la:

— *Qui és el fundador de la nostra religió?*

— *Jesús. Perquè Jesús va ser el primer jueu que es va fer cristià. Ell va patir. I per això va caminar sobre l'aigua i va posar l'altra galta quan el van bufetejar. Jesús va creure que era el fill únic de Déu. Per això tots som germans i germanes. I la seva mare és la seva mare. Però Jesús no havia de dir res al respecte.*

El judaisme és la més antiga de les tres religions monoteistes majoritàries (que són el judaisme, el cristianisme i l'islam). Totes tres religions consideren que totes les persones del món gaudeixen d'un mateix estatus d'igualtat als ulls de Déu, independentment de quina sigui la religió que professen. La història del judaisme és el fonament del cristianisme, ja que el seu fundador, Jesús, era d'origen jueu. A més, el llibre sagrat del judaisme, la Torà, forma part de l'Antic Testament, la primera meitat de la Bíblia.

4. Què fa la mare israeliana de Shlomo per poder apropar-se una mica més al seu fill? Coneixes persones d'altres tradicions religioses o culturals? Si és així, quins gestos creus que podries fer per poder relacionar-t'hi millor?

La mare de Shlomo es posa en contacte amb persones etiòps amb l'objectiu de comprendre una mica millor el seu fill, els costums i el passat que ha viscut.

5. Quines altres tradicions religioses coneixes? Pensa en una persona amb una cultura o tradició religiosa diferent de la teva i prepara cinc preguntes que li puguis plantejar. Pots tractar diversos temes: els seus valors ètics, les seves creences sobre la transcendència, o temes concrets com la mort, la vida, l'amor, la justícia, l'amistat... Després, transcriu l'entrevista i prepara un bon titular que la presenti. Conclou-la amb un escrit que resumeixi la conversa que heu mantingut i en el qual reflexionis sobre el que has après.

La legislació internacional s'ha desenvolupat per assegurar la llibertat religiosa de totes les persones i tots els pobles. Segurament, el text més fonamental és l'article 18 de la Declaració Universal de Drets Humans, de l'any 1948, que afirma:

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, així com la llibertat de manifestar la seva religió o la seva creença, individualment i col·lectivament, tant en públic com en privat, mitjançant l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

A Catalunya, aquest dret és recollit i desenvolupat a l'Estatut d'Autonomia:

article 40. Protecció de les persones i de les famílies

8. Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

article 42. Cohesió i benestar socials

7. Els poders públics han de vetllar per la convivència social, cultural i religiosa entre totes les persones a Catalunya i pel respecte a la diversitat de creences i conviccions ètiques i filosòfiques de les persones, i han de fomentar les relacions interculturals per mitjà de l'impuls i la creació d'àmbits de coneixement recíproc, diàleg i mediació. També han de garantir el reconeixement de la cultura del poble gitano com a salvaguarda de la realitat històrica d'aquest poble.

8. Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

Mapa religiós de Catalunya
Podeu consultar el mapa [aquí](#).

Un cop coneixem el context religiós de la pel·lícula, és el torn de fixar-nos en el nostre entorn. El Mapa religiós de Catalunya recull amb dades les xifres en l'àmbit municipal i comarcal sobre els llocs on es fa culte habitualment. L'estudi comptabilitza un total de 7.251 centres arreu del territori català, corresponents, principalment, a 13 confessions religioses. Proposem que l'alumnat descobreixi com és la diversitat religiosa al seu municipi a partir de la distribució dels centres de culte. Opcionalment, per acabar de completar l'activitat, podem demanar-los que complementin el mapa que han construït amb elements que reflecteixin la diversitat cultural, més enllà de la religió.

Busca informació sobre la diversitat religiosa present al teu municipi o comarca. Investiga quantes tradicions religioses hi són presents i situa els diferents centres de culte en un mapa.

Empatia i convivència entre religions

Les religions propugnen la necessitat de respectar i acollir el proïsme, siguin quins siguin el color de la seva pell, les seves creences, les arrels culturals, etc., i de combatre els discursos i les accions d'odi. La màxima més representativa i transversal és la regla d'or que totes comparteixen, que es podria resumir d'aquesta manera: “no facis als altres el que no voldries que et fessin a tu”.

1

La regla d'or de les religions

Els textos sagrats de totes les tradicions religioses conviden a viure amb la predisposició de “no fer als altres el que no voldries que et fessin a tu”, que sol anomenar-se la “regla d'or de les religions”. L'AUDIR fa un recull d'aquests textos:

“En la felicitat i en el sofriment haurem d'abstenir-nos d'infringir als altres allò que no ens agradaria que se'ns infringís” (Mahavira: *Yogashastra*, 2, 20) [Jainisme]

“No fereixis als altres amb allò que et fa sofrir a tu” (Buda: *sutta Pitaka, Udanavagga*, 5, 18) [Budisme]

“Allò que no voldries que et fessin no ho facis als altres” (Confuci: *Analecta*, 15, 23) [Confucianisme]

“No facis als altres allò que, si et fessin a tu, et causaria pena” (*Mahabharata*, 5, 15, 17) [Hinduisme]

“La bona naturalesa és aquella que es reprimeix per no fer a l’altre allò que no seria bo per a ella” (*Dadistan-iDenik*, 49, 5)
[Zoroastrisme]

“Allò que per a tu és detestable, no ho facis al teu pròxim. Aquesta és tota la Llei, la resta són comentaris.” (*Talmud bab, Shabbat 31a*) [Judaisme]

“Tracteu els altres tal com voleu que ells us tractin.” (Jesús: *Evangeli de Lluc*, 6, 31) [Cristianisme]

“No desitgeu per als altres allò que no desitgeu per a vosaltres mateixos” (Bahá’u’lláh: *Kitab-i-Aqdas*, 148) [Fe Bahá’í]

“Allò que us irrita de la conducta dels altres envers vostre, no els ho feu a ells” (Isocrates, Nicoclès, 61) [Humanisme secular]

“Cap de vosaltres no és veritablement creient fins que no vol per al seu germà allò que vol per a ell mateix” (Mahoma: 13è dels 40 Hadiths de Nawawi) [Islam]

Llegeix el següent diàleg de la pel·lícula i respon les preguntes que hi ha a continuació:

Shlomo: Hem de tornar a la terra que considerem que és nostra i dels nostres avantpassats? Hem estat sempre privats de terra i no en tenim cap altra. Per fi hem trobat aquesta i l’estimem.

Avi: Aquest arbre que ens fa ombra, el vam plantar fa 50 anys, Shlomo. Veus aquell arbre d’allà baix? Ja era aquí abans que arribéssim. Crec que hem de compartir la terra, també el sol i l’ombra. Així, d’altres coneixeran l’amor també.

Shlomo: I arriscar-nos que ens llancin al mar, a morir?

Avi: No hi ha amor sense risc, però és difícil decidir com han d’estimar els altres.

1. De què estan parlant Shlomo i el seu avi en aquesta escena de la pel·lícula? Quin és el posicionament de l’avi de Shlomo?

Estan parlant del conflicte entre àrabs palestins i jueus israelians. El pensament de l’avi de Shlomo és que han de compartir la terra.

2. Per què creus que parlen d’amor? Creus que l’amor està relacionat amb el diàleg i la convivència entre religions i cultures? Per què?

En aquest cas estan parlant principalment de l’amor cap a la terra. Shlomo fa referència al fet que els jueus estimen la terra d’Israel i que no volen marxar. El seu avi li fa veure que la terra es pot compartir, així els àrabs i musulmans coneixeran també l’amor cap a la terra que ells estimen. Però també s’està parlant del fet que el mateix acte de decidir compartir la terra seria un acte d’amor cap a aquella comunitat que es considera “aliena” i “enemiga”. Els actes que busquen el diàleg i la comprensió d’una persona que forma part d’una altra tradició i que ens sembla d’alguna manera “estranya”, que busquen convida-hi i entendre-la en lloc d’enfrontar-s’hi, són actes que prevenen l’odi i, per tant, d’alguna manera són actes d’amor.

L'any 1873, Robert Vischer va encunyar el terme *empatia* per referir-se a la capacitat de participar afectivament i emocionalment d'una realitat externa. Està comprovat que les persones amb una alta capacitat d'empatia són més àgils a l'hora d'interaccionar amb els altres, de reconèixer les diverses necessitats comunicatives i emocionals que es donen en les relacions i, sovint, d'anticipar-se a les necessitats o demandes de l'altra persona.

L'empatia és una de les habilitats fonamentals a l'hora de crear de ponts de diàleg en situacions on el grau de diversitat és elevat, i on, per tant, el camí cap a l'entesa tendeix a ser exigent. El camp del diàleg interreligiós és un dels que demana que les relacions s'estableixin des de la base del respecte, l'escolta i, sobretot, l'empatia.

Israel i Palestina són territoris que viuen en constant conflicte des de fa anys. En un escenari tan complex i amb una guerra que fa tants anys que dura, és difícil trobar persones que no n'hagin patit les conseqüències. En aquest context, aflora de manera més o menys conscient l'odi cap a l'enemic. Apostar per la pau de manera decidida no és només difícil, sinó que de vegades esdevé un acte d'heroisme. El 1970 un grup de jueus, musulmans i cristians, israelians i/o àrabs, van fundar l'anomenat "Neve Shalom Wahat Al Salam" (literalment, 'Oasi de Pau', en hebreu i àrab), a Israel. Allà conviuen i fan vida comunitària de manera voluntària palestins i israelians.

Rayek R. Rizek, un dels membres d'aquesta comunitat, va voler escriure un llibre sobre el conflicte entre Palestina i Israel des de la perspectiva d'un palestí cristià que viu a Neve Shalom Wahat Al Salam. Llegim alguns fragments del seu llibre *The anteater and the jaguar. Is this our destiny?*:

"Durant molts anys, he volgut escriure un llibre sobre la meva comunitat. És, en molts sentits, un lloc únic al món on els jueus i els palestins (musulmans i cristians) viuen junts de forma intencionada. Es mereix un llibre. Els membres de la nostra comunitat compartim una crida comuna: volem ser agents de pau en una terra amb problemes molt profunds. Conèixer el context en el que ens trobem, us ajudarà a entendre millor els gran reptes que hem hagut d'encarar a la nostra comunitat, començant pel fet mateix d'haver pres la decisió de venir a viure-hi. El meu objectiu es brindar-vos una versió diferent, menys partidista i potser més objectiva del conflicte Palestino-Israelià de la que ens ofereixen

Neve Shalom Wahat al Salam. Un oasi de pau jueu i àrab (Mozaika)
Podeu llegir l'article [aquí](#).

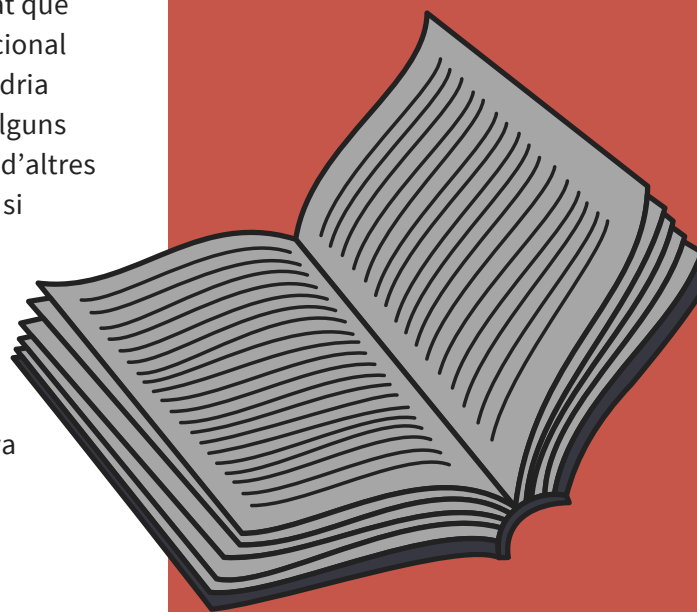

Manual operatiu per a activitats educatives relatives als discursos d'odi i a la construcció d'una contranarrativa (REACT)
Podeu llegir el manual [aquí](#).

normalment. Faig un esforç per no pensar en mi mateix com “el que té la raó” i en els altres com “els que estan equivocats”. Tampoc vull presentar-me a mi mateix com a víctima ni els altres com a agressors, malgrat alguns passatges del llibre puguin donar a entendre això. El que vull és que senti la meua pròpia humanitat i la humanitat col·lectiva dels àrabs palestins”

“He decidit no passar-me la vida pensant en històries sobre atrocitats passades amb el simple objectiu de mantenir l’enemistat i l’odi. He decidit recordar aquestes tragèdies amb l’únic propòsit d’evitar-les en un futur, però no per convertir-les en un arma per fer mal a altres persones. Quants mitjans de comunicació, polítics o “experts” apareixen cada dia a la televisió fent servir les seves posicions de poder per convèncer la gent sobre la necessitat de fer servir la força i iniciar guerres contra els altres? Quantes d’aquestes persones tendeixen a explicar les situacions actuals sense relacionar-les amb el context dels esdeveniments passants que poden haver motivat el que passa avui? Per quant de temps seguirem creient-nos el mantra de que no tenim cap més opció que colpejar fort “l’enemic”? Per quant de temps seguirem ignorant i cobrint els episodis vergonyosos de la nostra història, en lloc de prendre’n responsabilitat, reconèixer-los i demanar perdó si és necessari?”

“Sempre sentim la mateixa excusa de que la violència dels altres és terror injustificat mentre que la nostra és legítima defensa. Cap persona o grup és totalment innocent, i ningú és totalment culpable. Totes les comunitats i nacions són creacions arbitràries humanes. En aquesta terra, ens dividim a grans trets entre jueus i palestins, però si mirem de més a prop, ens adonem que aquestes divisions no defineixen realment qui som. Els jueus estan separats dels altres jueus per raons ètniques, polítiques, culturals i religioses i el mateix passa amb els palestins. La majoria de nosaltres encara preferim veure’ns o jutjar-nos els uns als altres d’acord amb divisions nacionals i comunitàries artificials. Jo he triat pertànyer a la comunitat humana, perquè m’he adonat que no qualsevol membre de la meua comunitat religiosa o nacional pot ser el meu amic, el meu company o el meu veí. Com podria blindar la meua lleialtat a una comunitat específica quan alguns dels meus millors amics són musulmans, jueus i ciutadans d’altres països? Com podria donar la meua aliança cega a cap grup si algunes vegades em trobo amb que els meus suposats enemics actuen de forma més misericordiosa que la meua pròpia gent? Per què estem lluitant veritablement? La majoria dels nostres arguments i justificacions per continuar fent-nos mal els uns als altres provenen del que va passar en el passat. Però què sabem realment del que va passar llavors? Ho podrem arribar a saber mai del cert?”

1. De què parlen els fragments que has llegit? Què en penses?

Parlen de manera concreta del conflicte entre Israel i Palestina, però de manera més general són una anàlisi filosòfica profunda sobre la vivència personal i col·lectiva del conflicte.

2. De quins reptes creus que parla Rizek en el primer paràgraf? Creus que la seva elecció i la de les persones que viuen a la seva comunitat és fàcil? Per què?

El fet d'escollir viure en comunitat amb membres del suposat "grup enemic" és un repte enorme. S'ha de fer un gran esforç perquè el context de conflicte que envolta l'Oasi de la Pau no acabi amb la convivència comunitària dintre del poble. La seva elecció és enormement difícil i valenta: han triat conviure en lloc de confrontar-se, dialogar i mirar de comprendre enlloc d'odi; però això no vol dir que estiguin exempts de les emocions i les reaccions que pot causar un conflicte que és vigent des de fa tants anys: tots ells i les seves famílies s'han vist afectats d'una manera o altra pel conflicte i han estat "colpits per l'enemic". Tot i així, decideixen no deixar-se endur per aquestes emocions i mirar de construir un espai de convivència, que no esperoni el conflicte sinó que sigui un exemple per al món.

3. Per què penses que els posicionaments de Rizek i dels habitants de l'Oasi de la Pau són minoritaris a Israel i a Palestina?

Perquè en un conflicte tan sagnant i que fa tants anys que dura, a vegades sembla més fàcil deixar-se endur per la confrontació, la política de "blocs" i dels "bons i dolents", que fer un esforç per tenir una visió més objectiva i conciliadora del conflicte. Adonar-se, com diu Rizek, que no hi ha bons i dolents, sinó que tots han contribuït al conflicte i han comès "crims", és un posicionament aparentment fàcil per una persona que viu el conflicte des de fora, però molt més difícil per algú que el viu en primera persona.

3

El conflicte en primera persona

Com hem vist, gestionar els conflictes que vivim en primera persona, tant estratègicament com emocionalment, sempre té un grau més de complexitat. Això es deu al fet que ens hi trobem involucrats afectivament, i que, per tant, es posen en joc tots els àmbits de la persona. És per aquest motiu que acompanyar algú en la gestió del conflicte ens demana un esforç de comprensió de la situació i grans dosis d'empatia, tot plegat sense perdre un posicionament de distanciament i objectivitat.

Proposem a l'alumnat reflexionar sobre com ens relacionem en els conflictes quan els vivim en primera persona i, per tant, ens hi trobem afectats de manera integral.

Pensa en un conflicte que hagis viscut en primera persona.

- 1. Com vas viure el conflicte?**
- 2. Quins van ser els sentiments que et va despertar?**
- 3. Com percebies el teu "oponent" o "oponents" en el conflicte?**
- 4. Penses que és fàcil posar-te en la pell de l'altre persona o de l'altre grup quan el considerem com a enemic?**

4

El diàleg interreligiós a casa

La pel·lícula ens mostra les condicions precàries en què viu la població als camps de refugiats. Gairebé no disposen de recursos econòmics i no poden comptar amb els serveis bàsics. La vulneració dels drets econòmics, socials i culturals fomenta la injustícia social i limita el desenvolupament personal i col·lectiu. És per aquesta raó que la Declaració dels Drets Humans de les Nacions Unides considera essencial la promoció i respecte d'aquests drets fonamentals:

Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social; té la facultat d'obtenir la satisfacció dels drets econòmics socials i culturals indispensables a la seva dignitat i al lliure desenvolupament de la seva personalitat, per l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país.

PER SABER-NE MÉS

Declaració Universal dels Drets Humans
Podeu llegir la declaració [aquí](#).

- 1. Coneixes la realitat dels camps de refugiats en l'actualitat? Busca'n informació i intenta explicar com són i en què consisteixen.**
- 2. Per què creus que els països obren camps de refugiats?**
- 3. Shlomo explica que el seu germà gran va morir en una baralla al camp de refugiats on vivia amb la seva família, tot plegat a causa d'un "malentès" per una garrafa d'aigua. Per què creus que deu ser difícil la convivència als camps de refugiats?**

La convivència és difícil perquè les condicions de vida precàries fan que el grau de vulnerabilitat de les persones que hi viuen sigui molt elevat. Quan les persones som vulnerables perquè no podem cobrir les nostres necessitats bàsiques, la lluita per la supervivència fa que les emocions es visquin molt més a flor de pell. D'altra banda, quan als camps hi ha diversitat cultural i religiosa, convé treballar a favor de l'entesa i la convivència.

- 4. Coneixes iniciatives de construcció de la pau entre comunitats religioses i culturals en el teu context? Busca'n un parell i explica amb un paràgraf quina tasca fan.**
- 5. Penses que en un context aparentment no tan conflictiu, com és el cas de Catalunya, són necessàries aquestes iniciatives? Per què?**

Per seguir aprofundint

Per ampliar els continguts i seguir treballant els temes relacionats amb les tensions culturals i religioses entre membres d'un mateix territori, les migracions i la resolució de conflictes, proposem veure la pel·lícula *Crown Heights* (2002), disponible al Fons filmogràfic de les religions.

Aquesta és la sinopsi de la pel·lícula: Les tensions racials entre jueus hassídics i afroamericans arriben al límit al barri de Crown Heights de Queens en aquest drama basat en fets reals que van tenir lloc l'estiu del 1991. Al llarg de tres dies, les tensions entre els ciutadans racialment dividits es van traduir en una tràgica explosió d'assassinats, disturbis i caos. Només a través de l'ajuda de dos líders comunitaris decidits a deixar de banda les seves diferències i tornar la pau als carrers d'aquest barri es poden començar a curar les ferides profundes d'un estiu que sempre perseguirà els ciutadans de Crown Heights.

PER SABER-NE MÉS

Fons filmogràfic de les religions

Podeu accedir a totes les pel·lícules relacionades amb el judaisme [aquí](#).

L'equip de Lalè agraïm que hagi fet ús d'aquesta guia
perquè creiem que educar en el respecte a la diversitat
i cultivar la interioritat són les millors eines
per viure en pau.

lale.cat